

LEA JENSTERLE

Odnos med Staro in Novo zavezo v luči Jezusove edinstvenosti

Odnos med teologijo dveh zvez Svetega pisma buri duhove že od samega začetka krščanstva. Skozi zgodovino so se razvili različni skrajni pogledi, ki so želeli Novo zavezo ločiti od "pre-sežene" Stare zaveze, ki naj bi s Kristusom izgubila svoj pomen za človeka. Ker je Nova zaveza izredno specifična v svoji interpretaciji razodetja Boga po svojem sinu Jezusu Kristusu, ki je Bog in človek, se zdi na nek način ostro ločena od teološke misli Stare zaveze, kjer je Jahve eden in edini Bog. Tako razumevanje je izraz površinskega pristopa tako k novozavezni kot tudi k starozavezni teologiji. Poglobljeno branje Svetega pisma, ki išče srčiko razumevanja Boga svetopisemskih avtorjev, razkrije neizpodbitno dejstvo, da se Nova zaveza v svoji osnovi bistveno povezuje s Staro zavezo, saj ima v njej korenine. Brez starozaveznega ozadja ostaja dogodek Jezusa Kristusa popolnoma nerazumljen in napačno interpretiran.

Z vidika krščanstva lahko rečemo, da se sodobni kristjani občutno premalo zavedajo pomembnosti sporočila, ki ga prinaša Stara zaveza. Zgodbe o patriarhih in sodnikih, opomini prerokov in klici psalmistov se jim zdijo tuji in brez posebne povezave z Jezusom Kristusom. Tak odnos ne kaže le na to, da današnji verniki ne poznajo resničnega sporočila Stare zaveze, ampak pomeni tudi, da njihovo dojemanje krščanstva stoji na napačnih temeljih. Le pravo dojemanje starozaveznih tradicij je lahko luč, ki osvetljuje novozavezno veselo sporočilo. Vsi drugi pristopi, ki želijo približati krščanski dogodek verniku, so bolj ali manj drugotnega pomena.

Nova zaveza vseskozi izraža svojo kontinuiteto s starozavezno tradicijo. Lahko bi rekli, da želi poročilo o Jezusu dihati skupaj s starozaveznimi zgodbami in napovedmi. Nenehno je poudarjeno, da Jezus predstavlja izpolnitev vseh starih prerokb. Po drugi strani pa Nova zaveza izraža tudi nasprotje s Staro zavezo in prikazuje Jezusa kot tistega, ki ga ne more zaobjeti nobena starozavezna kategorija. Odnos med zavezama tako sloni na bistveni povezanosti, hkrati pa tudi na očitnem prepadu, ki zeva med njima. Kako obrazložiti tak napet odnos in kako premostiti brezno, ki ju ločuje?

Da bi ponovno vzpostavili izvorno povezanost obeh zvez, moramo poseči v globino

in slediti rdeči niti, ki povezuje v skladno enoto kompleksno celoto Svetega pisma, ki jo sestavljajo različne zgodbe, njihove številne interpretacije in raznoliki pripovedni slogi.

POGLOBLJEN POGLED NA STARO ZAVEZO

Odgovor na vprašanje o napetosti med Staro in Novo zavezo leži v Stari zavezi sami. Celosten pristop k interpretaciji svetih knjig Postave, Prerokov in Spisov nam prikaže Staro zavezo kot dinamičen kompleks različnih tradicij. Sveti spisi Izraela niso statičen skupek religioznih dejstev ali kodeks etičnih pravil, ampak predstavljajo dinamično zgodbo o odnosu med Bogom in človekom, ki se odvija v zgodovini.

Izraelovo verovanje bistveno zaznamuje močan občutek človekove popolne odvisnosti od Boga. Korenina, iz katere izhaja Izraelov pogled na Boga, je doktrina o stvarjenju. Bog je stvarnik tega sveta in vse, kar obstaja, dolguje svoj obstoj zgolj njemu. Tudi človek je Božja ustvarjenina. Od Njega je popolnoma odvisen, vendar pa ima kljub temu v stvarstvu posebno mesto, saj je ustvarjen po Božji podobi in poklican v dialog s svojim Stvarnikom. Tak pogled na svet se bistveno razlikuje od ostalih religioznih pogledov antičnega časa in zavzema med vsemi prav posebno mesto. Čeprav so v Stari zavezi prisotne podobe iz drugih religij, s katerimi je prihajal v stik, pa jih Izrael nikoli ni sprejel za svoje, ampak jih je le uporabil za izražanje lastnega pogleda na svet in Boga, ki ga v raznih knjigah postopoma razvija in obravnava z različnih zornih kotov. Specifičnost Izraela je demitiziran pogled na svet in človeka ter posledično tudi razkrinkavanje jalovosti malikovanja. Za Izraelce ostajata svet in človek vedno zgolj ustvarjenina in zato sama v sebi nemočna. Človek nima nadzora nad tem svetom s pomočjo magije, saj vedno ostaja podrejen Jahveju, svojemu Stvarniku. Celotno človekovo življenje se opazuje skozi perspektivo njegovega odnosa

do Boga. Ta odnos se odvija v zgodovini, ki je zgodovina človeštva in hkrati s tem tudi zgodovina sveta. Perspektiva pogleda na svet je tako bistveno zgodovinska in nikoli ločena na naravni in človeški svet. Iz dejstva stvarjenja izhaja resnica, da celoten kozmos svojo urejenost in enotnost dolguje le Bogu, prav tako pa je človek, krona stvarstva, postavljen v popolno odvisnost od Boga. Smrt pomeni zgolj prekinitev odnosa z Bogom in tako ne predstavlja ničesar mističnega ali svetega. Za razliko od drugih verstev je vprašanje smrti postavljeno na obrobje in ni predmet primarnih verskih refleksij; ves poudarek je namreč zgoščen na dinamiko življenja ter odnos med Bogom in človekom v tem svetu.

Ker Stara zaveza ni mrtvo poročilo o verskih resnicah, ampak je Izraelova pripoved o zgodovinski dinamiki življenja, ki se odvija v območju vere, celotna knjiga ni linearna pripoved, ampak sklop različnih tradicij, ki so nastale v raznolikih zgodovinskih obdobjih in različnih situacijah. Ker je odnos med Bogom in človekom živ odnos, ga je potrebno vedno znova reflektirati in interpretirati. Izrael je vseskozi potreben novih spodbud, da ne zaide na stranpot. Bog vedno znova posega v njegovo zgodovino, mu postavlja voditelje, ga vodi v vojni pohodih ter daje nove obljube. Pričakovanja se tako kopičijo in postajajo vse večja. Izrael ostaja odprt za zgodovino, v kateri pričakuje izpolnitev Božjih obljub. Vsaka zgodba Svetega pisma je v perspektivi novih zgodovinskih okoliščin postavljena pod novo luč in je obrazložena glede na novo stanje. Tradicija tako ni potisnjena na stran, ampak je nenehno reinterpretirana, njen pomen pa se prilagaja v skladu z zgodovinskimi dogodki.

Radikalna reinterpretacija tradicije pride do izraza predvsem v preroški literaturi, ki predstavlja očiten preobrat v Stari zavezi. Preroki s svojo svobodno interpretacijo tradicije in opominjanjem nezvestega ljudstva preusmerijo pogled na Izraelov omahljiv odnos do Boga. Razbiti želijo lažno samopušnost ljudstva, ki misli, da ima zagotovljeno

Božje varstvo ne glede na svoj odnos do Njega. Ljudstvo je zaradi svoje grešnosti iznenada soočeno z grožnjo propada. Preroki s svojim karizmatičnim nastopom predstavljajo korenit preobrat v starozavezni misli, ki na nek način sicer prelomi s tradicijo, po drugi strani pa jo le razlaga na drugačen način in nadaljuje v novi smeri.

Stara zaveza je priča za vero, ki diha s človekom in se razvija v skladu z zgodovinski mi dogodki.

NOVA ZAVEZA V NAPETEM ODNOSU DO STARE ZAVEZE

Nova zaveza prikaže dogodek Jezusa Kristusa kot nekaj edinstvenega, hkrati pa ga želi postaviti v nadaljevanje s starozavezno tradicijo. Nanj gleda kot na izpolnitev vse večjih starozaveznih pričakovanj, po drugi strani pa tudi kot nezaslišano preseženje vseh upanj. Jezus predstavlja popolno izpolnitev vseh Božjih obljub, ki segajo preko zgodovinskih izkušenj preteklosti. S tem, ko se je razodel preko svojega Sina, je Bog posegel v zgodovino na popolnoma nov način. Med starozavezno izkušnjo Boga, ki ostaja vedno skriti Bog, eden in edini, ter dogodkom Jezusa Kristusa, Božjega sina, ki je postal človek, zeva velik prelom. Kljub temu pa celotna Nova zaveza odseva trdno prepričanje, da je razodetje Boga po svojem Sinu v skladu z Izraelovo tradicijo in vsemi napovedmi, ki so se nakopičile v teku Izraelove poti, ki jo je vodil Bog. Kako torej razumeti kompleksen odnos med obema zavezama?

Odnos med Staro in Novo zavezo je odnos napetosti med kontinuiteto in diskontinuiteto, ki pa ne pomeni popolne odtujitve. Kot smo pokazali že zgoraj, je sama Stara zaveza sestavljena iz sklopa tradicij, ki so med seboj povezane, po drugi strani pa so tudi prekinjene in na novo interpretirane. Prav očiten preobrat predstavlja nastop prerokov, ki svobodno izbirajo med starimi tradicijami in jih razlagajo s čisto novega vidika. Že v Stari zavezi so tako prisotni veliki preskoki

v teološki misli, ki so popolnoma v skladu z Izraelovim odnosom do Boga, ki se z novimi Božjimi posegi postavlja pod vprašaj. S tega vidika je novozavezni pristop k Izraelovi tradiciji povsem legitimen. Z Jezusom Kristusom je Bog posegel v zgodovino na presenetljiv in dokončen način, kar je zahtevalo redefiniranje starega izročila v popolnoma novo smer. Nova zaveza tako predstavlja zadnje in zaključno poglavje Stare zaveze, ki meče novo luč na celotno odrešensko zgodovino in jo dokončno izpolnjuje.

JEZUS KRISTUS - IZPOLNITEV IN PRESEŽENJE STAROZAVEZNIH PRIČAKOVANJ

Osnovno dejstvo je, da brez starozavezne vere krščanska vera ostaja brez temeljev. Vsi evangeliji in epistolarna literatura izražajo trdno prepričanje, da je Bog, ki se je razodel po Jezusu, isti Bog, ki vodi odrešensko zgodovino že od stvarjenja naprej, Izraelov Bog. Prav tako pa izražajo prepričanje, da je dokončno Božje razodetje po svojem Sinu popolnoma v skladu z vsemi zgodovinskimi napovedmi. Starozavezna tradicija se v evangelijih in pismih odseva na različne načine. Uporabljeni so direktni citati, aluzije, biblične teme ali zgolj biblične fraze. Vse to formira široko osnovo, na kateri sloni poročilo o Jezusu Kristusu. V okviru te osnove je prikazana tako Jezusova oseba kot tudi njegovo učenje. Novozavezni avtorji predstavijo Jezusa s starozaveznimi podobami, prav tako pa je Jezus predstavljen kot nekdo, ki za svoj nauk uporablja starozavezno tradicijo.

Čeprav Nova zaveza predstavlja nekakšno zaključno stopnjo v Izraelovi tradiciji, hkrati prinaša tudi nekaj čisto novega in edinstvenega, kar je neprimerljivo s katerimkoli dogodkom v zgodovini odrešenja. Jezus Kristus predstavlja korak daleč preko vseh starozaveznih kategorij.

To se najbolj izrazi v vprašanju Jezusove identitete, ki je bistveno vprašanje celotne Nove zaveze. Ker pa je Jezusova identiteta

nekaj nedoumljivega in skrivnostnega ter nikoli dokončno razumljiva človeku, odgovor nanj ni preprost. Če želimo pristopiti k Jezusovi osebi, jo moramo jemati v vsej polnosti in kompleksnosti, ki jo orišejo evangelisti. Ne smemo se ustavljati le pri določeni oznaki ali nazivu, ampak moramo upoštevati celotno sliko, ki jo dobimo iz vseh poročil. Osnovno dejstvo, ki ga želi poudariti Nova zaveza, je, da je Jezusova oseba v skladu z vsemi pričakovanji, ki so prisotna v Stari zavezi, in zapolnjuje vse kategorije, ki so bile tradicionalno povezane s pričakovanjem rešitve. Vendar pa Jezus ni le oseba, v kateri so združena vsa upanja, ampak je nekdo, ki ta upanja presega preko vseh pričakovanj.

Jezus je v Novi zavezi označen s številnimi izrazi, ki so vzeti iz Pisem. Imenovan je Mesija, prerok, Božji sin, Davidov sin, Sin človekov ... Vsako od teh poimenovanj priključuje v spomin določen aspekt judovske tradicije, ki pa je v kontekstu novozaveznih knjig radikalno spremenjen. Vsaka kategorija predstavlja določeno osebo, ki ima z Bogom prav poseben odnos in specifično poslanstvo.

JEZUS KOT MESIJA

Eno najpomembnejših poimenovanj za Jezusa je gotovo Mesija. V Stari zavezi so bile mesijanske ideje povezane s kralji, duhovniki, preroki in učitelji.

V zgodovini Izraela imajo kralji izredno pomembno vlogo. Kraljeva teologija se je razvila v času Davidove dinastije in je prisotna predvsem v psalmih (Ps 2; 18; 20; 21 itd.). Tu je orisana podoba idealnega kralja. Kralj je Božji maziljenec, voditelj ljudstva, ki ima z Bogom odnos zaveze. Ni absolutni vladar, ampak deluje po Božjih ukazih. Po propadu Davidove dinastije postane jasno, da noben kralj ni dosegel pričakovanja, ki so ga izražali psalmi. Slika popolnega kralja, preko katerega se bo Bog sklonil k ljudstvu, se tako začne interpretirati kot prihodnja obljuba. Kljub koncu kraljeve dinastije upanje na prihodnjega kralja ostaja živo.

Vidnejšo vlogo posredovalca med Bogom in ljudmi v Stari zavezi zavzemajo preroki, še posebej t. i. veliki preroki (Izaija, Jeremija, Ezekiel, Daniel). Vsi preroki so bili izrazite osebnosti, ki jih je Bog poklical in jim dodelil določene naloge. V prvi vrsti pa so bili poslani, da bi oznanjali Božjo besedo. Njihove napovedi so se največkrat nanašale na prihodnost, na Božjo sodbo, ki ji ljudstvo lahko uide le, če se ponovno vrne na pravo pot. Vendar njihovo poslanstvo ni bilo lahko, saj so bili velikokrat soočeni z nasprotovanjem in stisko. Ker so bili tesno povezani z ljudstvom, so se z njim identificirali tudi v grešnosti in trpljenju. Ob koncu Stare zaveze je bilo sprejeto, da se je doba preroštva končala (1 Mkb 9,27). Njegovo ponovno rojstvo se je pričakovalo v novi dobi (1 Mkb 4,45–46; 14,41). Pričakovanje novega eshatološkega preroka se je povezovalo z različnimi pomembnimi osebami: prerok kot Mojzes (Devt 18,15), Elija (Mal 4,5–6) ...

Naslednja skupina ljudi s specifičnim poslanstvom so veliki duhovniki. Prvi veliki duhovnik je bil Aaron, ki ga je za to službo posvetil Mojzes z obredom maziljenja z oljem. Vloga velikega duhovnika je bila na začetku omejena zgolj na religiozno področje, po propadu monarhije pa je veliki duhovnik pridobil veliko časti, ki je prej pripadala kralju. Pričakovanje prihodnjega maziljenca, velikega duhovnika Ješua in upravitelja Zerubabela, je izraženo v Zah 4,11–14. Z izjemo tega odlomka ni veliko dokazov o pričakovanju duhovniškega mesije, pomemben podatek pa je, da je bila duhovniška figura združena s kraljevo figuro v osebi Melkizedeka. To dejstvo se ponovno obudi s Ps 110,4.

Omembe vredna je tudi kategorija modrih, na katero se v Stari zavezi rado pozablja. Modri so učitelji modrosti (Ezk 7,26), ki so tradicionalno povezovali s Salomonom in s kraljevim dvorom. Poleg tega pa lahko v Stari zavezi najdemo tudi veliko ljudske ali družinske modrosti, ki se je prenašala iz generacije v generacijo. V eshatološki dobi bo ljudi poučeval Bog (Iz 2,3) ali Učitelj, ki bo obdaroval z modrostjo (Iz 11,2; 30,20–21; Jl 2,23).

Vsa opisana starozavezna mesijanska pričakovanja se aplicirajo na Jezusa, vendar nobeno od njih ni v celoti pravilen in zadosten Jezusov opis. Vprašanje o Jezusovem mesijanstvu se pojavlja skozi vse evangelije, a odgovor na vprašanje, ali je Jezus Mesija, ni preprost in enoumen.

V evangelijih se nenehno pojavlja povezava s kategorijo kraljevega mesije, ki pa je razumljena na popolnoma nov način. V Mateju in Luku je Jezus predstavljen kot Davidov potomec, zanj se večkrat uporablja tudi naziv Davidov sin. Njegov vstop v Jeruzalem je poln kraljevske časti in izpolnjuje prerokbo o mesijanskem kralju iz Zah 9,9 (Mt 21,5), sam pa tudi govori o uničenju in graditvi templja, kar očitno asociira na Davidovega sina. Vendar pa Jezus ni kraljevi mesija v običajnem pomenu besede. Kadarkoli je sam soočen z vprašanjem, ali je Mesija, odgovori zadržano in se temu nazivu izmika. Najjasneje se Jezusov odnos do tega imena pokaže v Mr 8,27, ko Peter izpove vero v Jezusovo mesijanstvo. Jezus mu zapove tišino, takoj za tem pa napove trpljenje in smrt Sina človekovega. Tako želi očitno redefinirati termin Mesija. Brez trpljenja in smrti Jezusovo mesijanstvo ostaja napačno razumljeno. Ta paradoksnost, ki Jezusovo kraljevsko naravo povezuje s trpljenjem, dobi najočitnejši izraz v pasijonski zgodbi, ko je Jezus zasmehovan in zaničevalno imenovan kralj.

Jezus je v evangelijih očitno opisan tudi v preroških kategorijah. On je pri krstu poklican in poslan od Boga (Mr 9,37; Mt 15,24). Uči o prihodu Božjega kraljestva in napoveduje prihajajočo Božjo sodbo (Mr 13). Večkrat je omenjeno, da ga ljudje imenujejo prerok (Mr 6,15; 8,28 ...). Kljub temu, da Jezus sam tudi indirektno sprejme ta naziv (Mr 6,4), pa le-ta nikakor ne opiše bistva Jezusove identitete, ampak predstavlja samo delček, ki pripomore k celotni sliki o Jezusovi osebi.

Manj očitna od kategorije kraljevega mesije in preroka je povezava Jezusa z duhovniškim mesijo. Posebnost je le pismo Hebrejcem, ki ima svojevrstno kristologijo in Jezusu

pripisuje duhovniške attribute. Jezus je primerjan z velikim duhovnikom, vendar je bolj kot to poudarjen kontrast med njima. Jezus je veliki sveti brezgrešni duhovnik in njegova žrtev je enkrat za vselej, kar je v očitnem nasprotju s človeškim velikim duhovnikom, ki ostaja grešno bitje in mora svoje obrede žrtvovanja nenehno ponavljati.

Velik del Jezusovega delovanja je posvečen tudi učenju. Pogosto je imenovan učitelj, po hebrejsko rabi (Mr 9,59; Jn 1,38; 4,31 ...). Toda on je veliko več kot zgolj rabi. Njegovo učenje je učenje z močjo, ki se razlikuje od učenja farizejev in pismoukov (Mr 1,22).

Zgornji premislek nam pove, da so kategorije mesijanskih idej na nek način aplicirane na Jezusa in osvetljujejo njegovo osebo, nobena od teh kategorij pa ne zadostuje v celoti. Jezus je kralj, prerok, duhovnik in učitelj, a je tudi trpeči Sin človekov in Božji sin. Poleg naslova mesija sta bistveni prav ti dve poimenovanji. Vsi nazivi za Jezusa pridajo svoj delček v celotno sliko o njegovi osebi, ki pa postane pravilno obarvana šele z upoštevanjem dejstva, da je Jezus primarno tudi trpeči Božji služabnik, ki se daje Bogu popolnoma na razpolago.

JEZUS KOT SIN ČLOVEKOV, BOŽJI SIN IN TRPEČI SLUŽABNIK

Poleg zgoraj omenjene kompleksne kategorije mesije se moramo dotakniti še treh pomembnih Jezusovih nazivov: Sin človekov, Božji sin in trpeči služabnik.

Sin človekov je oznaka, ki se pojavlja le na Jezusovih ustnicah. Ker ni prisotne nobene posebne razlage, je očitno, da je bil termin takrat splošno poznan. Jezus ga uporablja zase, ko govori o svojem delovanju, bodočem trpljenju in smrti, ter ko napoveduje bližnji prihod Sina človekovega, ki bo prišel ob času sodbe. Čeprav izvorna aramejska beseda pomeni zgolj človeka, pa je v evangelijih njen pomen drugačen. Očitna je povezava z Dan 7, ki pa je hkrati tudi kontrastirana. Medtem ko v Dan "nekdo kakor sin človekov" (Dan 7,13)

predstavlja kolektivno figuro zvestega Božjega ostanka, ki pride k Bogu, je v evangelijskih to individualna oseba, ki pride od Boga. Zaradi tako očitne razlike lahko domnevamo, da je v intertestamentalnem obdobju prišlo do razvoja termina v individualno apokaliptično mesijansko figuro. Četudi ta domneva drži in je Jezusova uporaba naziva Sin človekov osnovana na že razviti ideji, pa ostaja neizpodbitno dejstvo, da je Jezus sam to idejo tudi močno spremenil, saj jo je povezal s trpljenjem in smrtjo.

Naziv s posebno močno vsebino, in eden najpomembnejših v Novi zavezi, je Božji sin, saj najočitneje definira Jezusov odnos do Boga. Medtem ko je v Stari zavezi besedna zveza Božji sin uporabljena za nebeška bitja (Gen 6,2; Devt 32,8), za ljudstvo Izrael (2 Mz 4,22), za kralje (2 Sam 7,14) in občasno za pravičnike (Mdr 2,16), pa Nova zaveza prinaša nekaj nezaslišano novega: Jezus je resnični Božji sin in njegovo sinovstvo se razlikuje od sinovstva vseh ostalih ljudi. V sinoptičnih evangelijskih Jezusovo Božje sinovstvo pride najbolj do izraza predvsem ob krstu in spremenjenju, kjer glas iz nebes Jezusa proglasi za "Ljubljenega Sina" (Mr 1,11; Mt 3,17; Lk 3,22). Tudi Jezus sam zase direktno ali indirektno trdi, da je Božji sin (Lk 2,41–51; Mr 13,32; 14,61; Mt 11,27). Od vseh evangelijskih je terminologija sinovstva najbogatejša pri Janezu, saj vsebuje številne reference na Jezusa kot Božjega sina ali zgolj Sina (Jn 1,14; 1,49; 5,19 itd.). Poleg evangelijskih je ta kristološki naziv pomemben tudi v Pavlovih pismih (Rim 5,10; 8,3; Gal 1,15–16 ...), ki odsevajo neomajno sprejeto vero v Jezusovo Božje sinovstvo, ter v Pismu Hebrejcem (Heb 1,2).

Starozavezna kategorija, ki najbolj očitno opiše Jezusa, pa je prav gotovo trpeči pravičnik ali trpeči služabnik. Zelo pogosti so namigi na psalme, od katerih še posebej izstopa Ps 22, in reference na Izaijeve speve o trpečem služabniku. Vendar pa je preko teh neposrednih povezav s starozaveznimi teksti veliko bolj zgovorna celotna Jezusova zgodba o njegovem trpljenju in smrti, s katero

izpolnjuje Božje poslanstvo, za katerega je bil poklican in izbran. Jezus prostovoljno stopa v trpljenje in sprejema križ kot nujni del svojega poslanstva. Vse to Jezusa vzporeja s starozaveznimi pravičniki, ki so od Boga izbrani za posebno nalogo. Mnoge pomembne osebe Stare zaveze so imenovane služabniki in njihova življenja so pogosto zaznamovana z muko in trpljenjem (Jeremija, Job itd.); psalmisti vzdihujejo k Bogu, saj jih je zadela nepravična stiska, vendar kljub vsemu ohranjajo zaupanje v Boga in njegovo pomoč (Ps 69; 22; 41 itd.); spevi o trpečem služabniku opisujejo trpljenje nedolžnega, ki nase požrtvovalno sprejema posledice grehov drugih (Iz 42,1–7; 49,1–6; 50,4–9; 52,13–53,12). Vsi ti liki, ki kljub svoji pravičnosti trpijo, predstavljajo predpodebe Kristusa in njegove požrtvovalne smrti na križu.

EDINSTVENI JEZUS

Jezus predstavlja korenito reinterpretiranje vseh starozaveznih figur, ki so aplicirane nanj. Vsa tradicionalna pričakovanja v njegovi osebi dosežejo vrhunec in hkrati odločilen preobrat. Jezus ne samo izpolni določeno upanje v polnosti, ampak seže tudi preko Izraelovih predstav. Vsaka kategorija je z njim bistveno predrugačena in dopolnjena z novo vsebino. Po drugi strani pa vsaka starozavezna ideja, ki dobi svoj odsev v novozaveznem prikazu Jezusa Kristusa, predstavlja določen aspekt Jezusove identitete. Nobena kategorija sama zase ne zadostuje, da bi lahko doumeli skrivnost Njegove osebe, potrebno je upoštevati vse skupaj. Jezus je Mesija s kraljevimi atributi, je prerok in duhovnik ter modri, vendar pa je predvsem tudi Božji sin in Sin človekov, ki sprejema nase trpljenje in smrt, da bi kot trpeči Božji služabnik izpolnil svoje poslanstvo.

Ko pristopamo k vprašanju odnosa med zavezama, moramo najti ravnesje med povezanostjo in ločenostjo. Zaradi dinamičnosti Stare zaveze lahko na Novo zavezo popolnoma upravičeno gledamo kot na

nadaljevanje Izraelovih svetih spisov. Razgiban razvoj starozavezne zgodbe o odnosu med Bogom in človekom, ki je nenehno zaznamovan s prelomi in presenetljivimi obrati, doživi z Jezusom Kristusom dokončen preobrat. Podoben presenetljivi preobrat tradicije, kot ga prestavlja Nova zaveza, v Stari zavezi prinaša že nastop prerokov. Vendar pa analogija s preroško literaturo ostaja zgolj nezadostna primerjava, saj je novost Jezusovega dogodka nekaj enkratnega in edinstvenega, kar prekaša vsakršna Izraelova še tako drzna upanja. Kljub temu, da je Nova zaveza na neki način nadaljevanje Stare zaveze, pa se tako od nje tudi razlikuje.

Med zavezama Svetega pisma vlada kompleksen odnos povezanosti in preloma. Vsaka od njiju predstavlja enoto zase, ki pa potrebuje svoj "drugi del" zato, da je lahko razumljena v pravi luči. Brez Božjega posega v svet po Jezusu Kristusu starozavezna zgodba

ostaja brez epiloga. Brez Postave, Prerokov in Spisov novozavezni dogodek ostaja v zraku.

VIRI IN LITERATURA:

Aune D. E., *Christian Prophecy and the Messianic Status of Jesus*, v: Charlesworth James H., *The Messiah* (Developments in Earliest Judaism and Christianity), Fortress Press, Minneapolis 1992.

Chilton Bruce, Craig A. Evans, *Jesus and Israel's Scriptures*, v: Chilton Bruce, Evans Craig A., *Studying the Historical Jesus*, E. J. Brill, Leiden – New York – Köln 1994.

Dahl N. A., *Messianic Ideas and the Crucifixion of Jesus*, v: Charlesworth James H., *The Messiah* (Developments in Earliest Judaism and Christianity), Fortress Press, Minneapolis 1992.

Dunn J. D. G., *Messianic Ideas and Their influence on the Jesus of History*, v: Charlesworth James H., *The Messiah* (Developments in Earliest Judaism and Christianity), Fortress Press, Minneapolis 1992.

Meyer Ben F., *Jesus's Ministry and Self-understanding*, v: Chilton Bruce, Evans Craig A., *Studying the Historical Jesus*, E. J. Brill, Leiden – New York – Köln 1994.

Rad Gerhard von, *Old Testament Theology* (Volume Two), SCM Press Ltd, London 1965.

Scobie Charles H. H., *The Ways of Our God, An Approach to Biblical Theology*, William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan / Cambridge 2003.